

Ewa Rosiak

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie

Krajowy rynek rzepaku w sezonie 2007/08

Domestic Oilseed Market in the Season of 2007/08

Słowa kluczowe: rzepak, zbiory, powierzchnia zasiewów, plony, ceny, eksport, import

W 2007 r. krajowe zbiory rzepaku były rekordowe, przekroczyły 2 mln ton. Na krajowym rynku rzepaku wystąpiła znacząca przewaga podaży nad popytem. Jego ceny jednakże wzrosły. Zdecydowały o tym dynamicznie rosnące ceny rzepaku na rynku europejskim. Bardzo znacząco wzrósł eksport nasion rzepaku. Nastąpił dalszy wzrost eksportu oleju rzepakowego, głównie jako surowca do produkcji biopaliw. Dlatego też sektor olejarski zwiększył jego produkcję. Wyniki handlu zagranicznego surowcami i produktami oleistych poprawiły się. Zmalało ujemne saldo handlu tymi produktami. O dalszym rozwoju produkcji rzepaku i branży olejarskiej zadecyduje przede wszystkim rozwój produkcji biopaliw.

Key words: rapeseed, crops, sown area, yields, prices, exports, imports

In 2007, rapeseed crop in Poland was record large and for the first time it exceeded 2 million tons. The supply of rapeseeds on the internal market considerably outpaced the demand, primarily due to the rapidly rising rapeseed prices on the European market. Rapeseed exports substantially increased. Moreover, rapeseed oil export to satisfy the needs of biodiesel industry was also higher. Therefore, its production in the country increased. As a result of the rapeseed export growth, the negative balance in foreign trade declined. In the years ahead, growing demand for rapeseed oil used for biodiesel production will be the major factor determining further growth of rapeseed production and the crushing sector in the country.

Following Poland's accession to the EU, rapeseed production profitability as compared to cereals improved. In the last 4 years, favourable price ratio of rapeseeds to cereals has contributed to a gradual growth of the area planted with rapeseeds. The share of rapeseeds in the crop planting structure has increased.

In 2007, as a result of considerable rapeseed acreage growth and high yields, rapeseed production in the country was record large and totalled over 2 million tons, up to 29% from the previous year and up to 90% from the average crop level achieved in the period of 2000–2005.

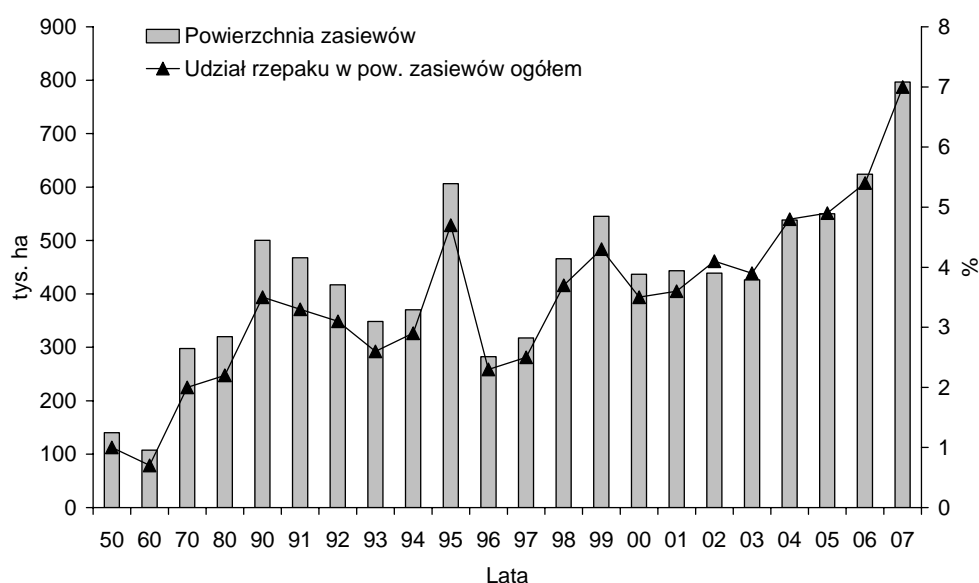
Despite much higher supply than demand for rapeseeds, following 2007 harvest rapeseed prices have increased. Both rapeseed crush and exports increased to app. 1.6 million tons and 0.5 million tons, respectively.

In the years ahead, growing demand for rapeseed oil used for biodiesel production will be the major factor determining further growth of rapeseed production and the crushing sector in the country.

Po wejściu Polski do UE nastąpiła poprawa opłacalności produkcji rzepaku względem zbóż. Utrzymujące się w ostatnich czterech latach korzystne relacje cen rzepak/pszenica miały wpływ na systematyczny wzrost areału uprawy rzepaku oraz wzrost udziału rzepaku w powierzchni zasiewów ogółem.

W 2007 r. powierzchnia uprawy rzepaku (ozimego i jarego łącznie) wyniosła według wynikowego szacunku GUS 796,8 tys. ha i była o 27,7% większa niż 2006 r. oraz o 66,2% większa od średniej powierzchni uprawy w latach 2001–2005. Nastąpiło znaczące zwiększenie powierzchni uprawy rzepaku ozimego (o 32,2% do 768,7 tys. ha). Powierzchnia uprawy rzepaku jarego była mniejsza niż przed rokiem (spadek o 33,8% do 28,1 tys. ha).

W ogólnej strukturze zasiewów powierzchnia uprawy rzepaku wzrosła do 7,0%, z 5,4% w 2006 r. oraz 4,6% w ostatnim pięcioleciu.

Źródło: Dane GUS — Source: Central Statistical Office data

Rys. 1. Powierzchnia zasiewów rzepaku (w tys. ha) i udział rzepaku w pow. zasiewów ogółem (w %) — Rapeseed sown area (in thou. ha) and share in total sown area (in %)

Wzrost areału uprawy rzepaku nastąpił we wszystkich województwach, w tym największy, przekraczający 20 tys. ha, odnotowano w województwie wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i dolnośląskim. Największy areał uprawy rzepaku, przekraczający 100 tys. ha, wystąpił w województwie wielkopolskim (112,9 tys. ha), dolnośląskim (105,2 tys. ha), zachodniopomorskim (104,5 tys. ha) i kujawsko-pomorskim (103,7 tys. ha); a najmniejszy, poniżej 10 tys. ha w województwie małopolskim (4,1 tys. ha), podlaskim (4,4 tys. ha) i świętokrzyskim (8,3 tys. ha).

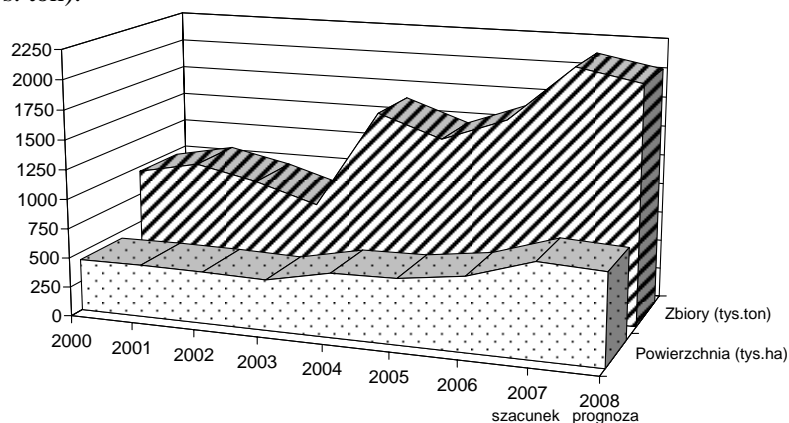
Średnie plony rzepaku (ozimego i jarego łącznie) wyniosły 26,7 dt/ha i były o 0,8% większe niż w 2006 r. oraz o 8,5% większe od przeciętnych plonów uzyskanych w latach 2001–2005.

Wzrost plonów rzepaku nastąpił w większości województw (z wyjątkiem dolnośląskiego, lubelskiego, podkarpackiego, śląskiego, warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego, w których były one mniejsze niż przed rokiem). Największy wzrost plonów odnotowano w województwie lubuskim (o 4,8 dt/ha), a najmniejszy — w dolnośląskim (o 0,2 dt/ha).

Plony rzepaku przekraczające średnią krajową uzyskano w połowie województw (w zachodniopomorskim, pomorskim, wielkopolskim, lubuskim, małopolskim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim i opolskim). Najwyższe były w województwie opolskim (30,3 dt/ha), a najniższe — w podkarpackim (19,7 dt/ha).

W wyniku znaczącego wzrostu areału uprawy i dobrego plonowania zbiory rzepaku były rekordowe. Po raz pierwszy przekroczyły 2 mln ton (wyniosły 2125 tys. ton) i były o 28,7% większe niż w roku poprzednim i o 80,3% większe od średnich zbiorów uzyskanych w latach 2000–2005.

Wzrost zbiorów rzepaku nastąpił we wszystkich województwach, przy czym w 10 województwach był wynikiem zwiększenia powierzchni uprawy i wzrostu plonów, a w 6 województwach nastąpił jedynie na skutek zwiększenia powierzchni uprawy. Największy wzrost zbiorów był w województwie wielkopolskim (o 78,9 tys. ton), a najmniejszy — w podlaskim (o 1,7 tys. ton). Najwyższe zbiory rzepaku, powyżej 200 tys. ton, uzyskano w województwie wielkopolskim (322,3 tys. ton), kujawsko-pomorskim (306,0 tys. ton), zachodniopomorskim (287,0 tys. ton), dolnośląskim (267,4 tys. ton) i opolskim (238,6 tys. ton), a najniższe, poniżej 20 tys. ton — w podlaskim (9,2 tys. ton), małopolskim (11,9 tys. ton) i świętokrzyskim (19,7 tys. ton).

Źródło: Dane GUS i obliczenia własne — Source: Central Statistical Office data and authors estimates

Rys. 2. Powierzchnia zasiewów (w tys. ha) i zbiory rzepaku (w tys. ton) — Rapeseed sown area (in thou. ha) and crops (in thou. tonnes)

Tabela 1

Podstawowe informacje dotyczące rynku rzepaku — *Rapeseed market – basic information*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Jedn. miary	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Zbiory — <i>Crops</i>	tys. ton	1063,6	952,7	793,0	1632,9	1449,8	1651,5	2125,0
Powierzchnia — <i>Area</i>	tys. ha	443,2	439,0	426,5	538,2	550,2	623,9	796,8
Plony — <i>Yields</i>	dt/ha	24,0	21,7	18,6	30,3	26,3	26,5	26,7
Skup — <i>Purchase</i>	tys. ton	997,0	850,5	707,5	1524,3	1356,9	1590,9	2067,5
Ceny skupu — <i>Prices</i>	zł/t	821,7	853,5	1016,6	864,7	773,3	934,4	958,6

Źródło: Dane GUS — *Source: Central Statistical Office data*

Po ubiegłorocznych, rekordowych zbiorach na rynku krajowym wystąpiła znacząca przewaga podaży rzepaku nad popytem. Ceny rzepaku jednakże nie spadły, lecz wręcz przeciwnie wzrosły. O ich wzroście zadecydowało ściśle powiązanie krajowego rynku rzepaku z rynkiem europejskim. Od kilku bowiem lat najwięksi krajowi odbiorcy (kluczowe zakłady przemysłu tłuszczowego) wyznaczają minimalną cenę skupu w oparciu o notowania rzepaku na paryskiej giełdzie Matif i aktualny kurs złotego względem euro. Te zaś od początku sezonu systematycznie rosły i były znacząco wyższe niż przed rokiem. Wynika to głównie z dynamicznie rosnącego zapotrzebowania rynku europejskiego na olej rzepakowy zużywany w produkcji biopaliw oraz spadku światowych zbiorów konkurencyjnej soi i w ślad za tym dużego wzrostu jej cen. Ceny na rynku krajowym umacnia także utrzymujący się wysoki popyt eksportowy na rzepak i produkty jego przerobu.

W 2007 r. skupiono 2067,5 tys. ton rzepaku (w I półroczu — 36,5 tys. ton, w II półroczu — 2031,0 tys. ton), tj. o 30,0% więcej niż w 2006 roku. Przeciętna cena skupu wyniosła 958,6 zł/t i była o 2,6% wyższa niż w roku poprzednim, a przeliczona na dolary i euro (wg oficjalnego kursu walut NBP) — 346 USD/t i 254 EUR/t, była więc odpowiednio o 15,0 i 6,3% wyższa. Cena rzepaku na rynku europejskim, liczona na bazie cif Hamburg, zwiększyła się do 427 USD/t lub 313 EUR/t, tj. odpowiednio o 36,4 i 25,7%.

Przy dynamicznie rosnących cenach zbóż nastąpiło znaczące pogorszenie relacji cen rzepak/pszenica. W sierpniu, tj. w okresie podejmowania decyzji produkcyjnych o zasiewach rzepaku pod przyszłoroczne zbiory, relacja ta kształtowała się na poziomie 1,4/1, a więc była istotnie niższa od wartości granicznej określanej na poziomie 1,6/1.

Z badań ankietowych IERiGŻ-PIB wynika, iż mimo znaczącego pogorszenia relacji cen rzepak/pszenica, rzepak ozimy pod zbiory 2008 r. zasiano na powierzchni ok. 730–750 tys. ha, tj. tylko o 2–5% mniejszej w porównaniu z ubiegłoroczną jego powierzchnią koszoną. O relatywnie dużych zasiewach zadecydowały

przewidywania wskazujące na utrzymanie się dobrej koniunktury na rynku rzepaku w bieżącym roku, z uwagi na spodziewany rozwój krajowej produkcji biopaliw i w ślad za tym znaczący wzrost zużycia oleju rzepakowego w produkcji biodiesla.

Przy niewielkim spadku areалу uprawy i plonach zbliżonych do średnich z ostatnich trzech lat, zbiory rzepaku w 2008 r. mogą wynieść ok. 2 mln ton i być o ok. 2–7% mniejsze w porównaniu z bardzo wysokimi ubiegłorocznymi.

Tabela 2

Ceny skupu rzepaku i pszenicy (w zł/t) — *Prices of industrial rape and wheat (in zł/t)*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Rzepak przemysłowy <i>Industrial rape</i>	821,7	853,5	1016,6	864,7	773,3	934,4	958,6
Pszenica — <i>Wheat</i>	504,5	436,1	455,1	471,9	366,9	447,6	699,6
Relacje cen rzepak : pszenica — <i>Ratio of prices of rape to wheat</i>							
VII	1,57	1,97	2,10	2,03	2,05	2,31	1,72
VIII	1,70	2,02	2,36	2,13	2,26	2,13	1,41
IX	1,71	1,99	2,29	2,12	2,27	1,90	1,26
III kwartał — <i>quarter</i>	1,67	1,95	2,31	2,07	2,19	2,04	1,34
rok — <i>year</i>	1,63	1,96	2,22	1,80	2,11	2,09	1,37

Źródło: Dane GUS — *Source: Central Statistical Office data*

W sezonie 2007/08 krajowe zasoby rzepaku (produkcja łącznie z zapasami początkowymi) były bardzo wysokie, wyniosły ok. 2,2 mln ton i były niemalże o 1/3 wyższe niż w sezonie poprzednim. Przy tak wysokich zasobach nastąpił ok. 10% wzrost przerobu rzepaku (do ok. 1,6 mln ton) oraz bardzo znaczący, bo ponad dwukrotny wzrost jego eksportu (do ok. 460 tys. ton). Na koniec sezonu zapasy rzepaku wyniosły ok. 18 tys. ton i były prawie trzykrotnie niższe niż przed rokiem.

Bardzo wysokie zbiory rzepaku w latach 2006–2007 oraz dalszy dynamiczny rozwój eksportu oleju rzepakowego, głównie jako surowca do produkcji biopaliw, zdecydowały o tym, iż w 2007 r. sektor olejarski utrzymał wysoką produkcję oleju rzepakowego. Szacuje się, iż w 2007 r. zakłady przemysłu tłuszczowego wyprodukowały ok. 630 tys. ton surowego oleju rzepakowego, tj. o ok. 5% więcej niż w roku poprzednim. Rafinacji poddano ok. 430 tys. ton tego oleju, tj. o ok. 13% więcej. Zmalała produkcja olejów rafinowanych: słonecznikowego (spadek o ok. 7% do ok. 49 tys. ton) i sojowego (spadek o ok. 57% do ok. 9 tys. ton). Produkcja margaryn z powodu osłabienia krajowego popytu na tę grupę produktów była niewiele wyższa niż przed rokiem (wzrost o ok. 2% do ok. 350 tys. ton).

Tabela 3

Bilans nasion rzepaku w latach gospodarczych (w tys. ton)
Rapeseed balance sheet (in thou. tonnes)

Wyszczególnienie — <i>Specification</i>	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08 ^a
Zapasy początkowe — <i>Begin. stocks</i>	8	16	10	107	39	52
Zbiory — <i>Crops</i>	953	793	1633	1450	1652	2125
Import — <i>Imports</i>	6	16	2	52	122	50
Zasoby ogółem — <i>Total supply</i>	967	825	1645	1609	1813	2227
Zużycie krajowe — <i>Domestic use</i>	921	809	1240	1394	1566	1749
— przerób — <i>crushing</i>	852	753	1126	1350	1450	1600
— siew, straty — <i>seeds, loses</i>	69	56	114	44	116	149
Eksport — <i>Exports</i>	30	6	298	176	195	460
Zużycie ogółem — <i>Total use</i>	951	815	1538	1570	1761	2209
Zapasy końcowe — <i>Ending stocks</i>	16	10	107	39	52	18

a — dane nieostateczne — *incomplete data*

Źródło: Dane GUS i obliczenia własne — *Source: Central Statistical Office data and authors estimates*

Tabela 4

Produkcja tłuszczów roślinnych (w tys. ton) — *Production vegetable fats (in thou. tonnes)*

Wyszczególnienie — <i>Specification</i>	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^a
Olej rzepakowy surowy <i>Crude rapeseed oil</i>	341,4	316,6	317,6	392,7	520,1	600,4	630,0
Oleje rafinowane ogółem <i>Total refined vegetable oils</i>	461,8	432,5	396,1	395,3	427,4	452,1	475,0
z tego: <i>of which:</i>							
olej rzepakowy — <i>rapeseed oil</i>	375,8	352,1	318,1	329,6	386,5	378,1	400,0
olej sojowy — <i>soybean oil</i>	54,5	61,2	54,9	26,9	15,1	21,4	13,0
Olej słonecznikowy — <i>Sunseed oil</i>	31,5	19,2	23,1	38,8	25,8	52,6	45,2
Margaryny — <i>Margarine</i>	380,2	370,8	351,3	354,7	347,8	345,4	352,0

a — szacunek własny — *Author's estimates*

Źródło: Dane GUS i obliczenia własne — *Source: Central Statistical Office data and author's estimates*

W 2007 r. przeciętny wzrost cen detalicznych tłuszczów roślinnych (3,2%) był większy od inflacji (2,5%), lecz wyraźnie mniejszy od wzrostu cen całej żywności łącznie z napojami bezalkoholowymi (4,9%), w tym zwłaszcza od wzrostu cen tłuszczów zwierzęcych (6,0%). Oleje i margaryny potaniały względem masła, lecz podrożały względem „pozostałych tłuszczów zwierzęcych” (słoniny, smalcu), bowiem ich ceny zmalały.

Tabela 5

Wskaźniki cen detalicznych (w %) — *Retail price indices (in %)*

Wyszczególnienie — <i>Specification</i>	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Towary i usługi konsumpcyjne <i>Consumer goods and services</i>	105,5	101,9	100,8	103,5	102,1	101,0	102,5
Żywność i napoje bezalkoholowe <i>Food and non-alcoholic beverages</i>	105,0	99,3	99,0	106,3	102,1	100,6	104,9
Tłuszcze ogółem — <i>Total fats</i>	97,1	100,8	102,4	110,8	102,2	97,6	104,6
Tłuszcze zwierzęce — <i>Animal fats</i>	92,5	99,7	101,0	117,9	104,4	95,6	106,0
masło — <i>butter</i>	85,6	99,4	104,4	118,6	103,1	97,1	107,9
tłuszcze zw. surowe i topione <i>raw and melted animal fats</i>	123,9	96,4	88,1	114,8	110,1	89,1	97,7
Tłuszcze roślinne — <i>Vegetable fats</i>	101,2	102,7	103,7	103,8	100,0	99,6	103,2
margaryna i inne tłuszcze roślinne <i>margarine and other vegetable fats</i>	102,9	102,5	102,7	103,6	100,5	99,5	103,8
oleje roślinne — <i>vegetable oils</i>	97,4	103,3	105,5	103,8	98,8	98,9	102,4

Źródło: Dane GUS — *Source: Central Statistical Office Data*

W 2007 r. spożycie tłuszczów roślinnych było niewiele większe niż w 2006 r. (wzrost o ok. 1% do 20,2 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca). Spowolnienie dynamiki konsumpcji tłuszczów roślinnych w ostatnich latach wynika głównie ze spadku bezpośredniego ich spożycia w gospodarstwach domowych. W kolejnych latach przewiduje się utrzymanie słabego trendu wzrostowego w konsumpcji tłuszczów roślinnych, głównie w wyniku dalszego wzrostu ich zużycia w przemyśle spożywczym i gastronomii.

Tabela 6

Spożycie tłuszczów w kg na 1 mieszkańca — *Per capita consumption of fats*

Wyszczególnienie — <i>Specification</i>	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^a
Tłuszcze ogółem — <i>Total fats</i>	29,5	30,8	29,2	30,7	30,6	30,4	30,6
Tłuszcze zwierzęce — <i>Animal fats</i>	11,0	11,3	11,6	11,0	10,8	10,4	10,4
masło — <i>butter</i>	4,3	4,6	4,7	4,4	4,2	4,3	4,3
tł. zw. surowe i topione <i>raw and melted animal fats</i>	6,7	6,7	6,9	6,6	6,6	6,1	6,1
Tłuszcze roślinne — <i>Vegetable fats</i>	18,5	19,5	17,6	19,7	19,8 ^a	20,0 ^a	20,2
Udział tłuszczów roślinnych w spożyciu tłuszczu ogółem (%) <i>Vegetable fats/Total fats (%)</i>	62,7	63,3	60,3	64,2	64,7	65,8	66,0

a — szacunek własny — *Author's estimates*Źródło: Dane GUS — *Source: Central Statistical Office*

W 2007 r. poprawiły się wyniki handlu zagranicznego oleistymi. Wzrósł bowiem znacząco eksport surowców i produktów oleistych, zaś ich import był mniejszy niż w 2006 roku. Większy był tylko import margaryn. Ujemne saldo handlu zagranicznego surowcami i produktami oleistych zmalało do 409 mln EUR, tj. o 96 mln EUR w porównaniu z rokiem poprzednim. Poprawa salda wynikała ze znacznie większego wzrostu wpływów z eksportu oleistych (o 170 mln EUR w porównaniu z rokiem poprzednim) niż wzrostu wydatków na ich import (o 74 mln EUR).

W 2007 r. wywieziono: 501 tys. ton rzepaku (ponad 3 razy więcej niż w 2006 r.), 247 tys. ton oleju rzepakowego (o 33% więcej), 62 tys. ton margaryn (o 55% więcej) oraz 390 tys. ton śruty rzepakowej (o 1% mniej). Przywieziono: 2111 tys. ton śrut oleistych (niewiele mniej niż w 2006 r.), 374 tys. ton olejów roślinnych (o 13% mniej), 149 tys. ton nasion oleistych (o 36% mniej) i 31 tys. ton margaryn (o 25% więcej).

W 2007 r. nie nastąpiły znaczące zmiany w strukturze geograficznej handlu zagranicznego surowcami i produktami oleistych. Największym odbiorcą polskiego rzepaku i produktów jego przetwórstwa, tj. oleju i śruty rzepakowej, a także margaryn pozostały kraje UE-27, w tym przede wszystkim Niemcy. Kraje UE-27 pozostały też dla Polski największym rynkiem zakupów margaryn oraz dużym rynkiem zakupów olejów roślinnych i nasion oleistych. Zakupu śrut oleistych Polska dokonała, tak jak w ostatnich latach, głównie w krajach trzecich, w tym przede wszystkim w Argentynie.

Tabela 7

Eksport surowców i produktów oleistych — *Export oilseeds*

Wyszczególnienie — <i>Specification</i>	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^a
tys. ton — <i>thou. tons</i>							
Nasiona oleiste — <i>Oilseeds</i>	297,6	37,2	8,9	290,1	198,9	160,7	510,0
w tym: rzepak <i>of which: rapeseed</i>	292,5	36,0	6,4	284,7	189,6	150,5	500,7
Oleje roślinne — <i>Vegetable oils</i>	7,8	2,2	1,0	34,4	117,2	197,9	257,2
w tym: rzepakowy <i>of which: rape oil</i>	7,0	1,8	0,8	33,4	113,2	185,7	247,2
Margaryna — <i>Margarine</i>	25,0	20,0	19,0	19,6	34,3	39,9	61,9
Śruty oleiste — <i>Oilmeals</i>	226,5	202,5	157,5	140,8	326,8	400,9	423,3
w tym: rzepakowa <i>of which: rape meal</i>	226,4	202,2	157,5	140,0	326,0	392,9	390,1
mln EUR — <i>mln EUR</i>							
Nasiona oleiste — <i>Oilseeds</i>	71,4	9,4	3,2	63,5	43,3	43,4	135,1
Oleje roślinne — <i>Vegetable oils</i>	4,7	1,6	1,0	20,7	65,6	127,9	171,0
Margaryna — <i>Margarine</i>	25,0	20,0	14,0	15,5	26,6	34,9	55,9
Śruty oleiste — <i>Oilmeals</i>	31,4	24,9	19,4	16,6	32,9	41,4	55,8
Razem — <i>Total</i>	126,1	50,7	37,6	116,3	168,4	247,6	417,8

a — dane nieostateczne — *incomplete data*

Źródło: Dane CIHZ — *Source: International Trade Information Center data*

Tabela 8

Import surowców i produktów oleistych — *Import oilseeds*

Wyszczególnienie — <i>Specification</i>	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^a
tys. ton — <i>thou. tons</i>							
Nasiona oleiste — <i>Oilseeds</i>	89,7	97,7	108,5	93,2	133,5	234,0	149,2
w tym: rzepak <i>of which: rapeseed</i>	0,7	7,6	16,4	2,2	38,6	123,4	43,2
Oleje roślinne — <i>Vegetable oils</i>	240,6	240,5	224,8	266,5	289,0	429,5	374,3
w tym: rzepakowy <i>of which: rape oil</i>	5,5	2,9	3,9	19,0	17,5	8,7	15,7
Margaryna — <i>Margarine</i>	19,2	8,2	4,1	12,5	21,3	25,1	31,5
Śruty oleiste — <i>Oilmeals</i>	1498,6	1572,7	1605,5	1642,5	1976,0	2117,3	2111,3
w tym: rzepakowa <i>of which: rape meal</i>	0,0	13,6	3,3	3,8	3,2	10,0	6,7
mln EUR — <i>mln EUR</i>							
Nasiona oleiste — <i>Oilseeds</i>	34,0	44,0	57,4	57,6	65,9	100,3	90,7
Oleje roślinne — <i>Vegetable oils</i>	105,3	123,0	125,6	155,3	162,9	243,5	258,2
Margaryna — <i>Margarine</i>	11,2	5,6	3,5	9,9	17,7	22,9	28,7
Śruty oleiste — <i>Oilmeals</i>	323,1	342,1	315,0	359,3	379,4	386,7	449,4
Razem — <i>Total</i>	503,6	514,8	501,5	582,1	625,9	753,4	827,1

a — dane nieostateczne — *incomplete data*Źródło: Dane CIHZ — *Source: International Trade Information Center data*

W perspektywie najbliższych lat czynnikiem decydującym o dalszym rozwoju produkcji rzepaku i branży olejarskiej będzie przede wszystkim oczekiwany wzrost zapotrzebowania rynku krajowego na olej rzepakowy używany w produkcji biopaliw. Wzrost zużycia oleju rzepakowego w produkcji tłuszczów konsumpcyjnych będzie postępował znacznie wolniej.

Przy prognozowanej wzrostowej tendencji zużycia oleju napędowego, zużycie i produkcja estrów, zgodnie z ustalonymi na lata 2008–2013 Narodowymi Celami Wskaźnikowymi (3,45% wartości energetycznej w 2007 r. i 7,10% w 2013 r.), powinny wzrosnąć z ok. 300 tys. ton (2008 r.) do ok. 800 tys. ton (2013 r.). Oczekiwane zwiększenie produkcji estrów oznacza wzrost krajowego popytu na ok. 300–800 tys. ton oleju rzepakowego lub ok. 800–2000 tys. ton rzepaku.

Tabela 9

Zapotrzebowanie na rzepak przerabiany na cele energetyczne
Demand for rapeseed for energy production (forecast)

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Jedn. miary	2005	2006	2007 szacunek	2008 prognoza	2013 prognoza
Zużycie ON — <i>Use ON</i>	tys. ton	7325	7460	7830	8220	10300
Udział estrów w ON wg wartości opałowej <i>Share of ester in ON in terms of energy</i>	%	0,50	1,50	2,30	3,45	7,10
<i>Zapotrzebowanie: Demand:</i>						
na estry — <i>for ester</i>	tys. ton	40	123	99	313	808
na olej — <i>for rape oil</i>	tys. ton	40	123	199	313	808
na rzepak — <i>for rapessed</i>	tys. ton	100	308	498	783	1020

Źródło: Obliczenia własne — *Source: Author's estimates*

Wnioski

- Po wejściu Polski do UE nastąpiła poprawa opłacalności produkcji rzepaku względem zbóż. Utrzymujące się w ostatnich czterech latach korzystne relacje cen rzepak/pszenica miały wpływ na systematyczny wzrost areалу uprawy rzepaku oraz wzrost udziału rzepaku w powierzchni zasiewów ogółem.
- W 2007 r. w wyniku znaczącego wzrostu areálu uprawy i dobrego plonowania zbiory rzepaku w Polsce były rekordowe. Po raz pierwszy przekroczyły 2 mln ton i były o 29% większe niż w roku poprzednim i o 80% większe od średnich zbiorów uzyskanych w latach 2000–2005.
- Mimo znaczącej przewagi podaży nad popytem ceny rzepaku w porównaniu do ubiegłorocznych wzrosły. Nastąpił wzrost przerobu rzepaku (do ok. 1,6 mln ton) i bardzo duży wzrost jego eksportu (do ok. 0,5 mln ton).
- W najbliższych latach czynnikiem decydującym o dalszym rozwoju produkcji rzepaku i branży olejarskiej będzie przede wszystkim wzrost zapotrzebowania rynku krajowego na olej rzepakowy zużywany w produkcji biopaliw.